

А.О. ІГНАТЕНКО,

студентка 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник:

О.В. ОРЛОВА,

кандидат культурології, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ВП «Миколаївська філія КНУКіМ», м.

Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ПАРКОВОЇ КУЛЬТУРИ КРАЇН ДАЛЕКОГО СХОДУ (НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ)

Протягом багатьох століть в Японії культивувалося почуття прекрасного, воно поступово перетворювалося, певним чином, в релігійний культ поклоніння красі, який поширювався серед всіх прошарків населення. Найважливіша риса японського національного характеру - працьовитість та пов'язана з нею старанність у всіх сферах діяльності людини. Відомо, що прагнення японців відпочивати від справ і вдаватися до естетичної насолоди природою - деревами, квітами, птахами, вітром і місяцем. У японській мові є, навіть, такі естетичні поняття, як «ханами» - милування квітами, «цукімі» - милування місяцем і «юкімі» - милування снігом, що виражають суттєву частину повсякденного життя [7].

Справжній японський сад можна назвати витвором мистецтва – мікрокосмом, що відображає світ. Художні враження, що виникають у людини від споглядання краси такого саду, допомагають відчутти закони гармонії всесвіту. Для японського саду характерною є атмосфера таємничості, що й покладено в основу паркового дизайну. Характерними елементами композиції є штучні гори і пагорби, ставки і острови, струмки і водоспади, доріжки і ділянки піску чи гравію, прикрашені камінням незвичайних обрисів. Пейзаж саду формується за допомогою дерев, кущів, бамбука, трав, квітів і моху, що мають передавати відчуття змін пір року. На території саду можуть також розміщуватися кам'яні ліхтарі, альтанки чи чайні будиночки [5]. Характерна ознака японського менталітету — уміння активно сприймати будь-який образ, домислюючи його разом з автором витвору . Це пояснює лаконічність і разом з тим багатозначність, символізм, властиві японським садам.

Головна мета японського саду — допомогти людині відмовитися від всього суєтного і знайти душевну рівновагу в середовищі садово-паркового мистецтва. Історично склалися такі типи традиційних японських садів: палацові, храмові, сади чайної церемонії, сади біля житлового будинку.

Кожен із цих садів може бути плоским або поєднувати плоску поверхню з піднесеністю, великим за площею або зовсім маленьким. Найбільшими за

площею є паркові сади, що прийшли з Китаю в VI–VII ст. До сьогодні вони практично не збереглися через численні війни і стихійні лиха. Як приклад такого саду, можна навести «Парк божественних статуй» в Кіото: у таких паркових садах проводилися змагання музикантів і складалися вірші, придворні каталися на човнах і брали участь в бенкетах. Як правило, паркові сади влаштовувалися на рівнині поряд з природним водоймищем, іноді частиною садів ставали розташовані поряд рисові поля. Після того, як у Японії поширився буддизм, форма паркових садів дещо змінилася, чому неабияк сприяли майстри, що приїжджали з Індії та Китаю. Обов'язковими елементами стали арочні містки та кам'яні насипи, що нагадували буддійську тріаду (великий камінь, середній і маленький поряд) [3].

У період Хейан (XI— XII ст.) з'являються палацові сади з витонченими формами. Ці сади використовувалися для розваги знаті, придворних свят, а також для роздуму і відпочинку. За площею вони займали часом досить значні території. У основі палацового саду лежать озеро та острів. Сухі струмки створюють із гравію і гладких каменів. З точки зору дизайну, такий струмок має таке саме смислове навантаження, що й вода, — не тільки створює контраст поруч із рослинами, що зростають берегами, але й підпорядковує ландшафт єдиному лейтмотиву, дозволяючи використовувати рослини, які у природних умовах ростуть поблизу води. Обов'язковими елементами палацових садів були мости, огорожі, пагоди і композиції з природного каменя — все це повинно було підготувати відвідувача до споглядання і роздумів.

Поява в Японії садів при монастирях тісно пов'язана з дзен-буддизмом, за яким краса природи є однією з форм розуміння істини. Сади при храмах створювалися за принципом монохромної картини, всі елементи якої відповідали одному загальному задуму. Деякі храмові сади призначалися для споглядання з приміщення. Часто при храмах створювалися сади «парі сан суй» — так звані «сухі пейзажі», де гори і озера позначаються аскетичною композицією з каменів і піску. Такий вид саду з'явився в XII — XIII ст. разом з дзенським плоским садом, теж невеликим за площею, іноді оточеним стіною. Головне завдання храмових і монастирських садів — пробудити відчуття причетності людини до життя природи, а також прагнення максимально наблизитися до її ритму. Ченці прогулювалися садом, досягали повної відчуженості від повсякденного життя [2]. Типові японські сади містять у собі кілька обов'язкових елементів, справжніх чи символічних: кам'яний ліхтар серед рослин, вода, острів, міст, що веде до острова, чайний будиночок чи павільйон.

Походження японського чайного саду пов'язане з чайною церемонією, що з'явилася в XVI ст. В цей час виникло поняття «тяло» — шлях сподівань, шлях єднання людей у процесі відсторонення від мирської суєти. Чайний сад (тяніва) складав єдиний ансамбль з чайним будинком, його композиція повинна була справляти враження життя природи в її сезонному ритмі. Чайний сад — це доріжка з каменів неправильної форми, покладених серед мохів, що петляла серед кущів, дерев і приводила до джерела води, де здійснювалося омивання

рук. Чайний будиночок був схожий на простий сільський будинок без будь-яких надмірностей, оскільки людина приходила не для того, щоб милуватися розкішним інтер'єром, а, навпаки, для того, щоб навчитися бачити красу в найпростіших речах.

Отже у японських садах основна увага приділяється деталям, де результат визначається не кількістю, а якістю. Камінь і кілька гілок бамбука — це вже сад, у якому все на своєму місці. Будь-яка неухважність до розташування може порушити гармонію, а вибір рослин вплине на настрій. Основа краси — не в буянні яскравих фарб, а в заспокійливій грі півтонів. Основним атрибутом японського саду є камені. Естетичні властивості необробленого каменя застосовувались в архітектурі «саду каменів». Японський сад каменів — унікальне явище. Основна його площа засипана піском або дрібною галькою, на якій безладно розкидані групи необроблених каменів. Функціонально сади каменів призначені для медитацій, усунення від мирської суєти і повсякденних проблем. Конструкція подібних споруд, за нормами дзен-буддизму, підсилює потяг японців до милування природою, роздумів, усамітнення. Дехто вважає, що сад каменів символізує одвічну боротьбу хаосу і порядку, де чіткі рівні ряди гравію символізують порядок, а групи каменів — хаос. Створенням садів такого типу найчастіше займалися ченці в монастирях [1].

Розмірковуючи над організацією міського простору, нового довкілля людей, архітектори дедалі частіше використовують принципи японського саду, для збагачення вражень жителя великого міста. У зв'язку з бурхливим розвитком туризму, у Японії прискореними темпами будуються нові комплекси розваг, тематичні парки в яких зосереджені світові пам'ятки. Так, газета "Фолксскрант" стверджує навіть, що країна перетвориться "на суцільний парк дозвілля" [3, с.118]. Самі японці вважають, що їм властиве особливе відчуття краси - їх національне надбання, яким іноземці можуть тільки захоплюватися.

Список використаних джерел:

1. Голосова, Є. Сад японській стилі [Текст] / Є. Голосова. – М.: ЗАТ «Фитон», 2003.- 176 с.
2. Елисеєв, У. Японська цивілізація [Текст] / У. Елисеєв. - К., 2008.- 528 с.
3. Ландшафтний дизайн по-японськом [Текст].- К.: «Ексмо», 2009.- 48 с.
4. Лебедева, А. Японський сад [Текст] / А. лебедева // Віче, 2002.- 320 с.
5. Миколаєва, М.С. Японські сади [Текст] / М.С. Миколаєва. – К.: «Арт-Родник», 2005.- 208 с.
6. Японські традиції до оздоблення саду [Текст]. – К.: «АСТ», 2004.- 124 с.
7. Сад в японском стиле. Стилистика японских садов [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.gardenia/pages/sady036.htm. - Назва з екрана.